

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 10—11. N. J. ANDERSSON. Octob., Nov.
1849.

INNEHÅLL: I. ORIG.: 1. FRIES: Nya Sland. växter. 2. HOLMSTRÖM: Utk. till Sv. Florans Lit. Hist. — II. PHYT. NYMAN: Släktbeskrifningar; LANGE: Meddelanden. — III. LITT. FRIES: Summa Veg. Scand. P. II.; ANDERSSON: Pl. Scandinaviæ; SCHAGERSTRÖM: de Antheris Pl.; HOFMEISTER: die Entsteh. des Embryo.; GOTTSCHÉ, LINDENBERG et N. ab ESENBECK: Synopsis Hepaticarum; WIMMER: Ueber die Hybridität d. Weiden; GARCKE: Flora v. Halle.

I. Original-Afhandlingar.

I. *Nya Skandinaviska växter*, meddelade af E. Fries.

Andra Decaden.

11. *Lycopodium Sabinæfolium* Willd. (Herb. Norm. XIII. n. 100.) har redan länge varit känd hos oss som varietet af *Lycop. complanatum* (*Lycop. complanatum* β Wbg. Suec.); vi hafve insamlat den på ljunghedarne vid Thorup i Halland, och vi ega inga egna observationer, som bestyrka dess arträtt; men då den af de fleste nyare författare betraktas som egen art, hafva vi ansett synonymien böra uppgifvas. Till nämnde *Lycop. complanatum* β Wbg. hörer, utom *Lycopodium Sabinæfolium*, äfven *L. Chamæcyparissus* Braun, Koch Syn.
12. *Bromus patulus* Koch. Denna har hos oss hittills endast blifvit observerad bland klöfver, troligen införd med utländskt utsäde, och derföre icke blifvit

erkänd såsom Skandinavisk växt eller skiljd från *Br. arvensis*; exemplar meddelade af Dr. W. Nylander bestyrka dess förekommande i Österbotten fullkomligen vild, växande på svedjeland.

13. *Carex trinervis* Degl. Denna växt, som, innan den skildes som art, blifvit hänförd dels till *C. aquatilis*, dels till *C. salina*, finnes, enligt exemplar af Prof. Nolte, på vestkusten af Slesvig — och möjligen äfven på våra vestkuster. Den tillhör egentligen öfversvämmade flygsands-stränder, har största frändskap med *Carex vulgaris*, och är otvifvelaktigt hörande till *C. aquatilis* grupp. Den är mera högväxt och robust (obesa) än våra öfriga arter i denna grupp. Blad smala, rännformiga i spetsen *trekantige*. Han- och honax vanligen trenne, frukterne äggrunda hoptryckta femnerviga, af fjällets längd. Roten krypande.

14. *Sparganium fluitans*, caule simplici adscendente; foliis planis flaccidis ventricoso-vaginantibus, imis linearibus, reliquis a basi ampliata in apicem acuminatum æqualiter attenuatis; spadiceibus congestis, mascula subsolitaria; fructibus sessilibus conicis in rostrum subulatum, fructu brevius, attenuatis. Fl. Hall. p. 139. I skogskärr i Småland o. s. v. vanligen växande bland Calla. I en uppsats, införd i N:o 1 af denna tidsskrift, har jag redan anmärkt denna form, som hvarken kan forenas med *S. simplex* för dess platta slaka blad, eller med *S. minimum* för dess helt olika bildade frukter. Det torde derföre vara lämpligt bifoga diagnoserna af *Sp. minimum* och *Sp. natans*.

Sp. minimum, caule simplici flaccido foliisque a basi æquali linearibus obtusiusculis membranaceis; spadiceibus (paucis) remotis, imis pedunculatis, mascula solitaria; fructibus sessilibus ovatis obtusis, stylo brevissimo mucronatis. — In fossis, stagnis.

Sp. natans, caule elongato flaccido, foliis basi dilatata vaginantibus linearibus longissimis natantibus gramineo-viridibus; spadiceibus (numerosis) remotis, femineis pedunculatis, masculis pluribus sessilibus; fructibus longe stipitatis oblongis, rostro subulato brevioribus. — In lacubus extra *Nymphæas* et *Scirpos*.

15. *Najas flexilis* Rostk. I sjön Hederen vid Braheberg i Närtuna socken (i Roslagen), nästan midt emellan Stockholm och Upsala, insamlad och meddelad af Hr Goes. Den är tvifvelsutan ett af de vigtigaste fynd för vår flora under de sednare åren, dels såsom växande i sött vatten, dels såsom tillhörande egentligen *N. Amerika* och hittills funnen endast i en sjö i Europa (Pommern vid Stettin). Äfven i systematiskt afseende är den upplysande, såsom till frukten öfverensstämmande med *Najas marina* efter Hr Thedenii noggranna beskrifning. Man har neml. satt i fråga, om frukten skulle vara lika på alla arter med den af Hr Thedenius hos *N. marina* beskrifna.
16. *Epipactis microphylla* Ehrh. — Vid Soroe på Seland, enligt exemplar af Hr Lange.
17. *Potentilla mixta* Nolte. Funnen i Blekinge vid Carlskrona och förvexlad med *P. nemoralis*. I sjelfva verket är den ock endast en varietet af denna; Hr Lange har af frön från Noltes växtställe uppdragit den äkta *P. nemoralis*.
18. *Sisymbrium Loeselii* L. är af Mag. Andersson funnen i mängd vid Stockholm och lemnad till Herb. Norm. XIII. n. 49. Ett exemplar fanns i år äfven vid Upsala af min Son. Inhemiska exemplar äro mera glatta än utländska och hafva synnerlig likhet med *Sisymbrium Irio*. Är det möjligen den art, som af Linné införts i Svenska floran? Några förr vid Upsala insamlade exemplar har jag aldrig sett.
19. *Stachys annua* L. funnen i mängd på Bornholm enligt Hr Lange.
20. *Campanula Bononiensis* L. Redan för flera år sedan meddelades denna med *C. Rapunculoides* vanligen förvexlade art i Herb. Norm. X. 12; men då exemplaren voro insamlade här vid Upsala i Carolina-parken och på Slottsbacken, syntes dessa båda växtställen i botaniska trädgårdens grannskap icke berättiga till rum i vår Flora. Enligt meddelade exemplar finnes den äfven vid Berga i Kalmare län och enligt Hr Lilja i Skåne, så att vi önska fästa Svenska botanisternas uppmärksamhet på densamma. Den skiljes från *C. Rapunculoides* genom rund stjeln och mindre gråudna

blad. Blommorna mindre, sittande i tätare, ensidig klase.

Tillägg:

1. *Epipactis microphylla*. Från Öland äro tvenne sköna former af denna art meddelade af Hr Sjöstrand. Ett vackert fynd!
2. *Arabis sagittata* Bert. DC. innefattar, som bekant, enligt Koch tvenne arter, neml. *Arabis Gerardi* Koch och *A. sagittata*. Det är den förstnämnda af dessa, som är funnen på Gottland. Sköna exemplar derifrån (Åkebäcks myr i Roma S:n) hafva i år blifvit meddelade af Studer. Lönnroth. Deremot torde den från Vestergötland och Norge uppgifna vara Kochs *A. sagittata*.

Utkast till Svenska Florans Literatur-Historia af Johannes Aug. Holmström.

(Forts. från N:o 7—8.)

Tidigast af fäderneslandets provinser undersöktes i botaniskt hänseende *Gottland* jemte *Halland*, *Blekinge* och *Skåne*. Under åren 1622 och 1623 genomreste Doct. Georg Fuiren (ledsagad af Doct. Ottho Sperling) flera Danska landskaper och bland dessa äfven nyssnämde. De begge forskarne äro säkerligen de första, hvilka i Sverige företagit botaniska resor, fastän resultaterna af deras undersökningar en längre tid blefvo outgifna. De äro förvarade i en, trettiofyra år efter Fuirens död, uti Bartholini Cista Medica Hafniensis införd växtförteckning 29). Den har fyra afdelningar, af hvilka den första upptager (p. 278—284): »Plantarum quæ circa Nidrosiam reperi-

- 29) Thomæ Bartholini Cista Medica Hafniensis, Variis Conciliis, Curationibus, casibus rarioribus, Vitis Medicorum Hafniensium, aliisq; ad rem Medicam, Anatomicam, Botanicam & Chymicam spectantibus referta. Accedit ejusdem Domus Anatomica brevissimè descripta. Hafniæ, Typis Matthiæ Godicchenii. Impensis Petri Hauboldi Bibl. 1662. 8:o. pp. 645, ded. præf. & ind. pp. 27 (s. p.) et Dom. Anat. pp. 64. — Pp. 278—293: »Index Plantarum indigénarum quas in itinere suo observavit D. Georgius Fuiren». — I Jens Worm's Lexicon over Danske lærde Mænd, I D. p. 337, upptages Fuirens Index såsom *særskildt* tryckt under samma titel: »Hafniæ. 1662. 8:o.» Uppgiften är troligen oriktig!

untur, Nomina», 174 dels inhemska, dels odlade Norska växter; den andra (p. 284—287): »Plantæ itineris Blekingensis», med 46 dels Skånska, dels Blekingiska; den tredje (p. 287—290): »Plantæ itineris Gothici», med 49 endast Gottländska; den fjerde (p. 290—295): »Plantæ Itineris Scanici», innefattande 62 dels Skånska, dels Halländska. De Norska växterna äro alphabetiskt uppräknade, utan växtställen, hvilka deremot vid de flesta Svenska anföras, med oftast förvridna ortnamn. Anteckningarne synas här hafva skett i den ordning växterna blifvit funna och med tillhjälp af dessa localer kan man utan svårighet sluta, hvilken väg de resande tagit. »Under den resa, som kallas den Skånska, reste de från Helsingborg öfver Rosendal till Engelholm, samt derefter längs kusten till något norr om Varberg, hvarest de återvände samma väg; denna resa borde hellre kallats den Halländska.» Nomenclaturen i dessa cataloger är, äfven med en förtrolig bekantskap af den patristiska synonymien, särdeles svår att tyda 50). Förf. torde neml. sjelf, vid ej få tillfällen, hafva sväfvat i ovisshet, med hvilket namn han borde anteckna den tagna örten, hvilket märkes af de flestades förekommande orden: »quædam» och »videtur.» Bland dem, som med någorlunda säkerhet kunna bestämmas, äro följande de märkligaste: *Ranunculus arvensis* (Ran. echinat. p. 285): »in Rosendal.»; *Genista pilosa* (Genista quæd. hum. ibid.); *Dianthus arenarius* 51) (Caryophyllus fl. alb. adm. odor. p. 286): »ante Selssborg» [Sölwitsborg]; *Isatis tinctoria* (Isat. agria videtur ibid.): »paa Oeuesker;» *Cochlearia danica* (eod. nom. ibid.): »paa

30) Vi ega trenne uppsatser öfver Fuirens växtförteckningar, neml. i inledningen till Aspegrens Blekingiska Flora (p. IV—VIII), hvarest »Plantæ itin. Blek.» äro aftryckta med förklaring af Prof. Wahlenberg; af Prof. Fries i inl. till hans Flora Scanica (p. VII), tydligen, utan jemförandet af originalet, efter nyssnämnde felaktiga aftryck (jfr det itererade tryckfelet »angustisante»! m. m.); och slutligen af Adj. A. E. Lindblom i Physiographiska Sällskapets Tidskrift, 1 Band. pp. 360—384, der alla växt-catalogerna, jemväl den Norska, äro aftryckta jemte en samvetsgrann dechiffriering, hvilken vi i allmänhet funnit ganska lyckad. Der förekomma äfven korta lefvernesbeskrifningar öfver både Fuiren (f. 1581 † 1628) och Sperling (f. 1602 † 1681).

31) »Omnino nova erat planta» [?]. Fries, Flor. Scan. p. VII.

Tiernöe [Ternö]; *Erysimum hieracifolium* (Thlaspi quodd. Cheiri fl. lut. ib.): »paa Spusor» [Spjutsö?]; *Teesdalia nudicaulis* Br.? (Thlaspi siliquis obl. min. p. 287): »non procul Wramb [Wram] in agro»; *Convallaria verticillata* (Polygonat. tenuif. alt. ibid.): »inter Wramb & Linderöd in prato»; *Tetragonolobus siliquosus* Scop. (Lotus tetrag. fl. flav. ibid.): »til Slide» [Slite]; *Teucrium Scordium* (Scord. ibid.): »Slidæ»; *Gymnadenia odoratissima* Br. (Orch. odorata p. 288); *Cephalanthera ensifolia* Rich. (Helleborine angustif. flor. alb. ibid.): »Slidæ»; *Tofieldia calyculata* Wbg (Asphod. puleher ibid.): »inter Telling & Hadebur» [Kellunge et Heideby]; *Anthericum ramosum* (Phalangium alt. Dodon. videtur p. 289): »copiosè in Carolina [Carlsö], sed parce admodum in Gotlandia»; *Scabiosa Columbaria* (Sc. arietina erecta ibid.): »intra Weggom [Wägume] & Færøesundt» [Färösund]; *Adonis vernalis* (Consiligo ibid.): »copiosissimè in Calsøn [Carlsö] apud Horburg» [Hoburg]; *Salsola Kali* (Tragum Matthioli p. 290): »til Hoeburg»; *Blechnum Spicant* Roth (Lonchitis p. 291): »in montibus Hallandicis»; *Gentiana Pneumonanthe* (Pneumon. p. 292): »in pago Murup [Morup] in arvis»; *Honkenya peploides* Ehr. (Portulaca marina p. 295): »inter Ness [Näs] & Vardberg» [Warberg].

Sedan vi nu genomgått de Författares skrifter i hvilka, under denna period, förekomma bidrag till Sveriges växtgeographi, återstår endast att lemna en öfversigt af dem, som inom samma tidrymd *monographiskt* beskrifvit Svenska växter. De följa här i chronologisk ordning.

Den äldsta 32) monographien, benämnd »Lupologia,»

32) Från *botaniska* författares antal utesluta vi Anders Pedersson Kempe, hvars skrift, kallad: »Den Anatomerade Graanen», anföres af de flesta bland Botanikens bibliographer (sednast äfven af Pritzel), bland hvilka dock få torde hafva sett och genomläst densamma. Denna lilla bok innehåller intet af botaniskt syfte, utan är uppfylld endast af theosophiska griller och alchymistiskt otyg. Den underliga och förledande titeln har troligen blifvit gifven emedan den quacksalvande Förf. ur Granen »anatomerat» ett præparat, som ingick i hans »herrliga» läkemedel (»Elixir Salutis & Oleum Magnesiæ»), hvilkas beprisande upptager största delen af arbetet, och hela ändamålet med dess utgifvande torde hafva varit att vinna en starkare afsättning åt dessa. Förf. har äfven för bättre spridnings skull, sjelf öfversatt sin skrift på Tyska språk-

utgafs 1687 33) af samme Doct. Ol. Bromelius, hvars Chloris Gothica vi förr omtalat. Denne lilla skrift, hvilken han författade under sitt vistande i Stockholm 34), är egentligen en oeconomisk afhandling öfver planterandet och skötseln af Humlen (*Humulus Lupulus*). Det botaniska utgöres blott af de trenne första capitlen, i hvilka upptagas växtens namn på 16 språk jemte synonymer ur flera författare, en kort beskrifning på örten samt skilnaderna emellan den »vilde och tame Humlen.»

År 1707 försvarade Jacob Ludenius, under Ol. Rudbeck d. yngres præsidium i Upsala, en acad. afhandling om *Hedera Helix* 35). Denne monographi är delad

- ket. Alla uppl. äro numera sällsynta, och då vi ingenstädes sett dess titel fullständigt anford, bifoga vi här densamma, såsom en curiositet: Den Anatomerade Graanen. Det är: Kort och grundeligit Bewijs, at alle Landskaper, som medh Menniskior besatte äre, sina egna Medicamenter, så wähl som Näbrings Medlen medföra och aff sigh meddela kunna. Den som medh ett Christmildt och medlidjande Hierta begåfwade äre, och sin Nästa i Nöden gierna hielpa wille, men af Medel swage monga Språåk at lähra och Länder igenomreesa, til Sinnens vppweckiande, och [!] Naturens enfaldige betrachtande förestält. Vthaf en Theosophie så wähl som den saune Philo-Chymie älskare, den sin Theoriam ikke lengre än praxis strækker, wälmeent i Dagslufet [!] framfördt genom Anders Pedersson Kempe, Wästgiöte. I Hamburg, tryckt af Georg Rebenlein 1675. 12:o pp. 122, p. t. ded. & præf. pp. 44 (s. p.). — Tysk öfvers. S. L. 1688. 12:o. — Föröfrigt omnämnes en Svensk uppl. Hamb. 1671 (Linn. Bibl. Bot. p. 48) samt tvenne Tyska (Hall. Bibl. Bot. I. p. 545).
- 33) Lupologia, eller En Liten Trætat Den gemene Landtmannen fast nyttig och nödig, lärandes huru han rätteligen med Humlegårdar omgås, dem skiöta, ansa och plantera skall, Uthi största hastigheet sammanskriw in aff Philobotanico Olao Bromelio Med. Doct. & Practico Hölmensi. Stockholm, Tryckt aff Job. Georg. Eberdt åhr 1687, 12:o pp. 92, p. t. priv. grat. præf. & ind. pp. 26 (s. p.). Ny, af annan förf. förökad, uppl. Stlm, J. L. Horn, 1740. 8:o pp. 78, grat. præf. & ind. pp. 16 (s. p.).
- 34) Han var denna tid Practicus derstädes, efter att förut hafva varit förordnad till »Stadsens Herborist, at lähra Apothekarne och andra quinspersoner [!] kiänna de gräs och örter som hos oss wexa at de kunde ophemtas, som Bromelius det sjelf berättar». Bergius, Tal om Stockholm för 200 år sedan, p. 147.
- 35) Exercitum Academicum de Hedera, quod &c. Præside Dn. Olao Rudbeck Fil. &c. publico bonorum examini submittit Jacobus Ludenius. Upsaliæ, Werner, 1707. 4:o pp. 45, p. t. ded. grat. pp. 9 (s. p.).

i 5 capitel. Med mycken lärdom betraktas i första cap. såväl det latinska namnets härledning och växtens benämningar på olika språk och hos olika författare, som dess redan af forntiden åtskiljda, äfven hos oss befintliga, former, hvilka dock Förf. (likasom Bauhinus) ej anser kunna såsom arter söndras. Beskrifningen (p. 11—12) är allenast anförd från Rajus. I förbigående omnämnas de hos sistnämnde författare och Plukenet upptagna tropiska växter, hvilka af dem benämnas »Hedera». Der- efter följer en ganska målande beskrifning af Hunne- och Halleberg i Vestergöthland. Bland de skuggrika och höga träd, som pryda det sednare fanns en *Hedera*, som blifvit beryktad och ditlockat många beundrare från närgränsande landskaper. Stödd på fyra stammar, uppsteg den rakt till en höjd af 60 alnar! På samma berg, vid den sida, som vetter åt Wenern, växte en annan, dock ej lika stor, Hedera; denna blommade i Februari, men satte aldrig bär. Tvenne goda xylographiska figurer framställa (p. 17) en blomstrande och en steril gren från denna Hedera. Dessa växtplatser torde först vara anmärkte af Respondenten Lundenius sjelf. Han anför vidare, enligt Rudbeck, att Hedera växer på några ställen i Gestrikland, och vid Sigtuna i »Slangwijks Skogen», omkring en fjerdedels mil från byn Tranbygge, nära landsvägen. Enligt Kongl. Bibliothekarien i Stockholm Joh. Falks uppgift till Prof. L. Roberg förekom den äfven vid surbrunnen Vijksberg, på det vackra berg, som af brunnsdrickarne benämndes Parnassen (jfr Linder, Flor. Wiksb. p. 18). Efter några allmänna anmärkningar om växtens geographiska utbredning och den jordgrund, der den helst trivas, öfvergår Förf. till de följande antiquariska och medico-oeconomiska capitlen, hvilka ej höra till vårt ämne.

Den af Dan. Kellander under samma præses 1716 utgifna dissertationen om *Rubus arcticus* 36) har fyra capitel, af hvilka det första framställer inledande betraktelser

36) *Rubus humilis* *Fragariae folio, fructu rubro*, Åkerbär från Nor- landen, quem &c. Dissertatione historico-physico-medica deline- atum, sub Præsidio D:n. Olavi Rudbeckii &c. Publico Philo- Botanicorum examini modeste submittit Dan. Kellander. Vp- salis, Werner, 1716. 8:o pp. 50, p. t. ded. pp. 14 (s. p.) cum tab. 2.

öfver särdeles Sveriges jordmån och climat samt det andra afhandlar växtens latinska och svenska namn m. m. Det tredje (»Botanicum») innehåller en mycket utförlig och ganska noggrann beskrifning af alla dess delar; derjemte omtalas de misslyckade försöken med dess odling i Upsala Botaniska trädgård, »den Kungliga trädgården» i Stockholm och hos enskilda personer dersammastädes. Efter ett i Stockholm odladt exemplar är den andra af de tvenne bifogade trädsnitts-tabellerna aftecknad; den första efter en prototyp tillhörig præses (»tamen prototypum non sequitur — longe adcuratissimum et pulcerrimum.» p. 46). Fjerde cap. handlar om växtens medicinska nytta 57).

Den af Pet. Lundman uti Harderwyk i Holland för Med. Doctorsgraden utgifna disputationen om *Juniperus communis* 58) har intet annat botaniskt än de (p.

37) I det af Rudbeckarne (»Fadren och Sonen») gemensamt utgifne märkvärdiga figurverket: »Campi Elysi» eller »Glysis Wald» (Ups. 1701—1702, fol.) förekomma, i andra delen, blott trenne figurer, genom hvilkas underskrifter antydes att de äro ritade efter Svenska exemplar, nemligen af *Norna borealis* Wbg. (Orchis Lapponensis monofol. p. 209), *Corallorhiza innata* Br. (Orobanche Sveonum p. 234) och *Lathræa Squamaria* (Orob. rad. squam. Funboensis ibid.). Af den första delen, hvars fragmenter Smith samlat i »Reliquiæ Rudbeckianæ» (London 1790, fol.), återstår, som bekant är, ett enda något defect exemplar i Oxfordska Bibliotheket, sedan de i Sverige befintliga exemplaren alla spårlöst försvunnit. Äfven i Rudbeck d. äldres förteckningar öfver Upsala Bot. Trädgårds växter (Cat. Plant. Hort. Ups. 1653, 12:o; Hort. Ups. cum Avct. 1666, 12:o; Hort. Bot. 1685, 8:o) finnas, såsom novitier för Svenska Floran, omnämnda några få örter »nyligen» funna dels af honom själf, dels af O. Celsius och P. Hofwenius; bland dessa: *Stratiotes aloides* (Sedum aquat. Cat. p. 37), *Circæa alpina* (Circ. Svec. min. Hort. Ups. Avct. p. 5), *Erica Tetralix* (Erica florida Hort. Ups. Avct. p. 7), *Helianthemum ölandicum* Willd. (Cistus Oeland. Hort. Bot. p. 29) och *Euphorbia palustris* (Tithym. maxim. Oeland. Hort. Bot. p. 109). Från Rudbeck d. äldre skickades jemväl de torkade Svenska växter, hvilka Jac. Petiver, i ett appendix till Raji Hist. Plant. T. 3, p. 240—249, benämnde och definierade. Dessa voro: *Pedicularis Sceptrum Carolinum* (Alectoroloph. Lappon. p. 241), *Menziesia cærulea* Sm. (Erica Lapon. p. 244) och *Pisum maritimum* (Pisum Lapon. litoreum p. 247).

38) Disputatio medica inauguralis de Junipero. Quam, Favente Deo Ter Opt. Max. Ex Auctoritate Magnifici Rectoris, J. F. W. Pagenstecheri &c. Eruditorum examini modeste submittit Pe-

6—7) ur Tourneforts Instit. Rei Herb. afskrifna diagnoserna öfver de hos denna upptagne 8 »species» af detta slägte. Förf. omnämner dessutom, att han sett »många arter» odlade i Paris, London, Leyden samt på åtskilliga ställen i Tyskland och Danmark. Allt det öfriga är af kemiskt och medicinskt innehåll.

Joh. Ol. Rudbecks, under L. Robergs præsidium, framställda afhandling om *Pedicularis Sceptrum Carolinum* 39) är indelad i 14 §. Förf. berättar, att hans fader (Ol. Rudbeck d. yng.), redan vid fjorton års ålder, upptäckte denna ört vid Born, d. v. Prof. C. Lundii landtgård, och visade den för sin fader. Sedermera, skickad af Carl den XI till Lappland, fann han den äfven der och uppnämde den då efter Carl den XII (jfr dedic. af Nora Sam.). Förf. bestämmer derefter växtens plats i Rudbecks, Boerhaves, Rivini, Knauts och Tourneforts systemer samt framställer genusecharacteren jemte skilnaderna från nästgränsande genera 40). I åttonde paragraphen meddelas synonymerna, alla ur Rudbeckarnes skrifter. Beskrifningen (§ 9.) är serdeles noggrann och utförlig. Derefter anföres i särskilda paragrapher blomningstid (Jul.—Aug.), varaktighet (två-årig), växtställen (Luleå Lappm. 1696, Born, nära en mil från Upsala i Börje och på en annan local i samma pastorat af O. Celsius, hvarest äfven Förf. i Aug. 1730, uti Linnæi sällskap insamlat densamma). Vidare omnämnas de förgäfves skedde försöken

trus Lundman. Wex. Suecus. Harderovici. Apud Viduam Alb. Sas & A. Olofs. 1727. 4:o pp. 16. — Citeras, ovisst af hvad skäl, bland P. Martins arbeten, i inl. till Linnés Flora Svecica (ed. 1 & 2).

- 39) Dissertatio botanica de Planta Sceptrum Carolinum dicta, quam &c. Præside L. Robergio, &c. ventilandam sistit Auctor Joh. Olav. Rudbeck. Ol. Fil. Vpsalis, Werner, 1731. 4:o pp. 17, p. t. ded. & grat. pp. 9 (s. p.) cum tab.
- 40) Då Doct. Hartman i sin Excursions-Flora (p. 83, jfr Bot. Not. 1846 p. 172!) och i femte uppl. af sin Handbok i Skand. Flora (p. 64) skiljt det Rudbeckska genus *Sceptrum* från *Pedicularis*, meddela vi här de kännetecken, hvarigenom Rudbeck ansåg dessa släkten skilja sig: »*Sceptrum* differt a *Fistularia* [= *Pediculari*] rictu floris clauso, segmento intermedio capsulæ recta decurrente, et apice erecto. *Fistularia* [= *Pedicularis*] florem habet ringentem, apice incurvo, segmento intermedio oblique decurrente.»

med dess odling, samt dess medicinska kraft, hvilken Förf. anser lika med *Menyanthis*! Den medföljande planchen är alldeles samma trädsnitt som i Nora Samolad, och de, såsom gratulationsgård, på sista sidan bifogade analytiska figurer öfver fructificationsdelarne äro copierade efter Tournefort.

Om Sveriges *fossila Flora* har den utmärkta Lithologen Magnus von Bromell lemnat några få uppgifter uti sitt i flere afdelningar fortsatta, i Acta Lit. Sveciæ införda, värderika arbete öfver Svenska petrificater 41). De anförda växtlemningarne äro till en del blott kalkinerustationer och de öfriga kunna svårigen, efter de korta beskrifningarne, bestämmas i enlighet med den utbildning, som denna del af vetenskapen i sednare tider vunnit. —

Och härmed hafva vi afslutat den första perioden af Svenska Florans Literatur-Historia. De författare, som vi derunder genomgått, utgöra Sveriges »patres botanici», visserligen ringa både till antal och upptäckter, om de jemnföras med dem, hvilka i Italien, Frankrike, Holland och särdeles Tyskland föregingo den Linnæiska reformationen, men dock ingalunda utan sitt intresse för forskaren. Till större delen äro deras bidrag nästan förglömda och det är därför vi trott oss böra egna dem en utförligare redogörelse. Här gälla Prof. Fries' ord: »Patrum studium numquam negligendum!» (Nov. p. 177).

II. Phytographiska afdelningen.

I. Slägt-beskrifningar af C. F. Nyman.

(Forts. fr. N:o 9.)

7. *Linnaea*. Blomsodrets bräm affaller helt. Båret är enfröigt, inneslutet af de tvenne små, nedtill vidvuxna blomskärmarna. Vid Stockholm mognar det i slutet af Augusti.

41) Acta Lit. Sveciæ Vol. Sec. (Upsaliæ, Werner, 1725—29. 4:o), Trimestre tertium (1727) pp. 308—312: Lithographiæ svecanæ specimen secundum, Telluris Suecanæ petrificata lapidesque figuratos varios exhibens, justa seriem atque ordinem, quo in Museo metallico Bromelliano servantur. Sectio prima de Vegetabilibus, fossilibus et lapidefactis. — Afsh. är äfven särskildt aftryckt.

8. *Monotropa*. Kronbladen äro concava och vid basen påsliskt förlängda. Ståndar-knapparna äro en-rummiga, njurlika, öppnande sig på tvären med den ena väggen mindre och upprätt-qvarsittande, hvarigenom de efter befruktningen tyckas sitta under strängens spets. Under pistillen sitta, motsatta kronbladen, 4—5 glandler, hvilka äro vända nedåt och upptaga de nedre ståndarna i en månlik urskärning. Märket är tjockt sköldlikt och trattformigt urhålkadt. Fröhusets skiljoväggar äro i början vidvuxna central-planen, men lossna slutligen derifrån, utom vid basen. (Efter M. Hypopithys).
9. *Montia*. Blomfodret är fritt. Blomkronan är djupt och olikformigt femklufven samt mellan de mindre (främre) flikarna delad ända till basen. Ståndarna sitta vid midten af de mindre kronflikarna. Stiftet äro nedtill hopvuxna, finludna.
10. *Myosurus*. Blomfoderbladen äro nedtill utdragna i ett tunnt, syllikt bihang. Kronbladen äro mindre än foderbladen, ståndarlika, med trådlik klo, längre än den jemnbredt-skedlika, vid basen urhålkade och bara skifvan. Stiftet är syllikt och uppkommer straxt under fruktämnets trubbiga spets; märket är mycket litet, knopplikt.
11. *Nuphar*. Kronbladen äro alla mindre än foderbladen, på öfre sidan ådrig-urhålkade, men på den undre släta. Torus är hypogyn och skiflik. Märket nästan helbräddadt, ofvanpå med 16—18 strålar. Frukten omgifves vid basen af det utstående blomfodret, är 15—20-rummig, med svampaktiga rum, fyllda af skiljoväggarnas utskott, hvilka likna små ofullständiga skiljoväggar mellan fröna, som sakna egentligt fröhyll. (Efter N. luteum).
12. *Nymphaea*. De yttre kronbladen äro af foderbladens längd. Torus är amphigyn, alldeles omslutande frukten. Märket är klufvet i 16—20 strålar. Frukten inneslutes af det hophöjda blomfodret, är 15—20-rummig med svampaktiga rum, fyllda af de fröna omslutande hinnaktiga, lösa fröhyllena. (Efter N. alba).

II. Meddelanden af J. Lange.

1. *Carex paludosa*, der hos os som andetsteds har sin typiske Forekomst i Kjær och Aaer, har jeg paa flere Steder i Kjöbenhavns Omegn fundet i Skovmoser, som om Vinter og Foraar ere fugtige, men om Sommeren successivt udtörres, hvorved Planten tilsidst kommer til at voxe paa tort Land, og her har den da faaet et heelt afvigende Udseende fra den normale Form. Bladene ere kun halvt saa brede, ♂-Axene (oftest 3) meget forkortede, det nedre ofte kort-cylindrisk, de 2 övre ovalt-kugleformede eller, især det överste, hyppigt aldeles kugleformet; ♀-Axet enligt, kun $\frac{1}{3}$ " langt och kölleformigt. Ved Blomsten har jeg ikke bemærket anden Forskjel end at glumæ ere cuspidatæ, omtrent som hos *C. palud. spadicæa* Roth., og at den hyppigere har 2 end 3 Ar. Ogsaa Frugten er temmelig lig den normale. Om denne Form, som jeg for at betegne den har kaldet *C. palud. depauperata*, har jeg endnu blot den historiske Bemærkning at tilföie, at da Drejers Flora excurs. hafn. udkom havde jeg kun samlet et eneste Exepl., som han beskrev og forbandt med et analogt Exepl. af en ganske anden Art (saavidt jeg kan skjönne af *C. acuta*) under Navn af *C. æmulans* Lbm. og Drej. Da jeg imidlertid senere samlede mange Exepl. af samme Form og paa et Par forskjellige Steder, erkjendte jeg den snart for *C. paludosa*, hvori Prof. Fries (Mant. III. p. 202) gav mig Medhold; men da Prof. senere i Summa Veg. Sc. har optaget den under Navn af *C. palud. æmula* Liebm., har jeg troet at burde bemærke, at den, savidt mig bekjændt, ikke har været nævnt som Form af *C. paludosa*, undtagen l. c. i Mant. III, og af Lang i Flora 1847 N:o 25—26, at idetmindste Navnet *C. palud. æmula* Liebm. ikke tidligere har været tillagt den, men deremod *C. æmulans* Liebm. & Drej., hvilket Navn jeg dock helst vilde foreslaae reent at udstette (endog som Betegnelse for varieteten), da det som sagt er bygget paa 2 forskjellige Arter eller rettere Former, af hvilke ingen er en selvstændig Art.
- 2 *Aira bottnica* insamlades i början af innevarande höst på ön Ringsön vid Säfösundet i skärgården öster från

Nyköping. Denna art synes mycket lik *A. Vibeliana* Sonder (med det enstaka växtstället »Altona»), hvilken dock äger stolonier, som constant lära saknas på *A. bottnica*.

III. Litteratur-öfversigt.

1. **Ellæ Fries** *Summa vegetabilium Scandinaviae*, seu enumeratio systematica et critica plantarum quum Cotyledonearum, tum Nemearum inter Mare occidentale et album, inter Eidoram et Nordkap hactenus lectarum, indicata simul distributione geographia. Sectio posterior . . . Upsaliæ 1849. 8:o p. 261—572.

Författaren yttrade i företalet till första afdelningen af detta för den nordiska växtkunskapen så viktiga arbete sin förmodan, att med tvenne band kunna afsluta detsamma. Men då innehållet af den nu ifrågavarande delen redan vuxit till ett alltför betydligt omfång, skall i en snart följande del lemnas 1) en framställning af förf:s morfologiska system, 2) en comparativ växtgeographisk öfversigt samt 3) kritiska bestämningar af omvistade Linnéanska växter.

Denna andra afdelning innefattar sid. 261—525 de inom Skandinavien upptäckte Svampar, hvarvid Förf. lemnat vidlöftiga inledande anmärkningar till de särskilda afdelningarne, karakterer öfver släkten och underafdelningar samt rikhaltiga anteckningar vid flertalet af de uppräknade arterna, hvilkas geografiska utbredning äfvenledes, såsom vid de i första afdelningen upptagne kryptogamerna, blifvit utmärkt. — Att detta verk, hvars bedömande faller långt utom vår förmåga, grundadt på 40-åriga forskning af Mycologiens reformator, hörer till antalet af dem, som i sednare tider kraftigast bidragit till sannare vetenskaplighet i studier och arbeten, och att det, såsom oundgängelig handledning vid hvarje undersökning af svamparnes rika och mångfaldiga väsenden, skall af hvarje botanist ägas och med noggrannhet studeras, detta gör hvarje redogörelse för dess speciella beskaffenhet öfverflödig.

De *Supplementa*, hvilka bifogats ofvannämnde Öfversigt af Skandinavians svampar, utgöras 1) af en *Synopsis Hieraciorum Scandinaviæ* och 2) *Plantæ post editionem sectionis prioris detectæ*.

Vi hafve redan förut (i denna årgångs 1:a och 2:dra nummer) lemnat en sammanträngd framställning af de hufvudgrunder och de hufvudindelningar, som angående detta släktes nyare bearbetnings-method af Förf. blifvit nedlagde i XIII:e och XIV:e tomerne af *Acta regię Societatis Sc. Upsaliensis*. Hvad förf. nu meddelat, innefattar de Skandinaviska arterna af detta förut så ensidigt eller ovetenskapligt behandlade släkte och utgör egentligen af den förenämnde fullständigare monographien ett utdrag, der dock åtskilliga förändringar vidtagits med afseende på den nu ifrågavarande mindre omfattningen. Vi antyda endast dessa olikheter, som bestå i några arters omflyttade plats. Så är *Hieracium floribundum* nu hänförd till stirps *præalti* från *st. auriculæ*; *H. setigerum* från *st. præalti* till *st. cymosi*; *H. alpinum* till *st. vulgati*, så att *H. nigrescens* blifvit deunes närmaste granne; *H. dovreense*, som i monographien stod under *st. italicum* bland *Pulmonarea*, återfinnes nu bland *Accipitrina* under *st. Cydonæfolii*, likaledes *H. gothicum* (samt den syd-europeiske *H. australe*) nu förflyttad till *Accipitrina* och *st. tridentati*, samt slutligen *H. æstivum* till *st. umbellati* från *st. tridentati*.

Sist uppräknas såsom novitier för den Skandinaviska floran 25 phanerogamer (hvaraf förf. redan i denna tidsskrift publicerat tvenne decader) samt 41 mossor. Dessutom innehåller detta tillägg utförliga anmärkningar om sl. *Betula* och *Sparganium*.

Någon annan redogörelse för denna afdelning behöfva vi ej lemna, blott anmäla publicerandet af ett arbete, utan hvars ständiga begagnande intet allvarligt studium af den nordiska vegetationen kan äga rum. Vigtiga för denna vegetations kännedom äro de tvenne nu utkomne afdelningar; viktiga för hela den botaniska vetenskapen skall i ännu högre grad den blifva, der Prof. Fries sjelf nedlägger grunderna och byggnaden af sitt system, lemnar oss del af de idéer, enligt hvilka han konstruerar Nordens växtgeographiska förhållanden, samt på ett ställe

samlar resultaterna af sina forskningar öfver de Linnéanska växtbestämningar, som på ett eller annat sätt blifvit misstydda. Måtte krafter och ledighet ej tryta till ett sådant företags snara utförande! A—n.

2. *Plantæ Scandinaviæ* descriptionibus et figuris analyticis adumbratæ, Auctore **N. J. Andersson.** Fasciculus primus: ***Cyperaceas Scandinaviæ*** complectens. Præfatus est **EL. Fries.** Holmiæ 1849. VIII. 77 p. 8:o cum Tab. VIII. Pr. 2 R:dr 16 sk.

Under ofvanstående titel har utgifvaren af denna tidskrift börjat offentliggöra ett arbete öfver Danmarks, Sveriges, Norges och Finlands växter, för hvars ändamål och plan det torde tillåtas honom, enligt ett nu mera ej sällsynt bruk, själf i korthet redogöra.

Det är mera än sannt, att de nordiska länderna ingalunda kunna sägas höra till antalet af dem, hvilkas växtprodukter ännu äro okända för den öfriga världen. Ända från vetenskapens store reformator och den Svenska florans fader, Linné, intill våra dagar, hafva talrike, lärde och snillrike män egnat åt dessas upptäckande och undersökning grundliga forskningar, och från dessa bearbetningar har vetenskapen i sin helhet hemtat viktiga bidrag till sin alltjemt fortgående utveckling. — Nära 20 år äro nu emedertid förflutne, sedan Wahlenbergs klassiska Flora Svecica utkom, spridande lika mycket inom som utom fäderneslandet ljus öfver nordens vegetation. Forskningarne och arbetena i Floras tjänst hafva sedan dess alltjemt fortgått i den anda, som blifvit den nyare vetenskapens egendomlighet; upptäckterna hafva mångfaldigats, åsigterna vidgats, vetenskapen hos oss blifvit på en gång allmänare och sannare. Men resultaterna af dessa forskningar och arbeten hafva dock genom det sätt, hvarpå de framställts, — vare sig såsom spridda afhandlingar, strödda iakttagelser eller mer och mindre omfattande monographier — ej erhållit det inre samband, som derur kunnat framkalla viktigare följder. Det ingick ej i planen för den på modersmålet af Dr Hartman utgifne Handbok, att med fullständighet upptaga alla dessa resultat. Att lemna nybörjaren en säker ledning, att närmast inom

fäderneslandet väcka håg för botaniken, detta var det mål han föresatte sig och så lyckligt uppnådde.

Att på ett ställe och efter en plan redogöra för alla de i sednare tider hos oss skedda framstegen uti den inhemska Florans ransakande och derigenom lemna en öfversigt af den ståndpunkt, hvarpå vår kännedom härutinnan för närvarande befinner sig, detta har varit min afsigt, och de undersökningar, dem jag under resor i fäderneslandets flesta provinser sjelf varit i tillfälle anställa, skulle till detta företags utförande varit alltför otillräckliga, om jag icke i min vördade lärare Prof. Fries och i den från vetenskapen och oss så nyligen bortgångne, oförgätlige Dr Hartman, samt i fäderneslandets fleste botanister funnit gynnare och vänner, beredvillige att med all välvilja underlätta mina försök, samt genom meddelandet af sina iakttagelser och samlingar göra mig arbetet lättare.

Enligt min tanke bör hvarje s. k. *Flora*, vara ej blott en anvisning till växters igenkännande och namnbestämning, utan ock en lärobok, der nybörjaren finner ledning vid sitt studium, der han äger tillgång till fullständig framställning af allt, som vid växternas undersökning bör ådraga sig hans uppmärksamhet; men detta så, att det väsendtligaste skiljes från det mindre viktiga, det constanta från det föränderligt tillfälliga, och mera afseende fästes deruppå, att växtkännedom hellre grundar sig på totalåskådning af föremålet, än på förmågan att uppgifva några få skiljemärken. Den bör äfven upptaga i kort fullständighet historiken af arternas behandling hos de särskildte inhemske författarne, samt antyda den växtgeographiska utbredningen mera i allmänhet, än i afseende på speciela lokaler, hvilka nästan årligen förökas, då de efter noggranna iakttagelser fastställda hufvudgränserna endast undantagsvis rubbas. — Till följe af dessa åsigtter har jag öfver hvarje art lemnat en diagnos, ej så kort, att den bör alstra missförstånd, men ej så vidlöftig, att den kan sägas vara opraktisk, hvarvid afseende fästats på alla de delar af växten, främst de fruktifikativa, hvilka utgöra det för arten mest karakteristiska, utan att genom några cursiva stilar utpeka de skiljemärken, hvilka oftast bero på individuelt tycke, sällan äro egentliga och alltid afse blott

nybörjarens bekvämlighet vid växtens examinerande. Synonymerna äro anförda i kronologisk ordning, hvarigenom en lätt öfverblick lemnas öfver artbestämningens historia; och efter den mera ur allmänna synpunkter betraktade geogr. utbredningen följer en beskrifning af växtens delar, der en närmare uppmärksamhet riktats åt det, som ej i diagnosen tillräckligen omnämnts, och der således en ledning till uppmärksammande af växtens former i dess helhet lemnats. De anteckningar, som slutligen blifvit tillagde, afse dels ett försök att klarare framställa artens skillnad från eller öfverensstämmelse med de närstående, dels redogörelser för den antagna namnbestämningen, eller ock utveckling af grunderna för de iakttagne formförändringarne.

Genom denna behandling af arternas karakteristik har jag trott mig bäst afse såväl det skarpa skiljandet af olika och sjelfständiga former från hvarandra, som en fullständigare redogörelse för det till hvarje form hörande egenomliga. Noggrannhet i diagnostik och beskrifning, ordning och tillräcklighet i synonymers anförande, samt sann kritik i bestämningarne, har varit mitt hufvudsystemål.

Anordningen är i det närmaste den, som Prof. Fries lemnat i *Summa Vegetabilium Sc.*, af hvilket arbete mitt väl må anses endast såsom en utvidgning; att med noggrannhet i karakterer fixera de bestämningar Han lemnat, torde anses nödvändigt i en tid, då så mycket missförstånd äger rum äfven i de klaraste saker. Detta har jag ytterligare sökt göra, genom att med den beskrifvande texten förena en *Iconographie* öfver alla hittills kända Skandinaviska växtarter. Och då det svårigen lärer kunna förmodas, att en enskild person skulle medhinna utgifva ett arbete af så vidsträckt omfattning, att deri inrymdes af författaren sjelf tecknade afbildningar af växtarterna inom ett så vidsträckt områdes flora, der hvarje figur vore i naturlig storlek, och då vidare ett dylikt arbete näppeligen, och allraminst hos oss, skulle vinna tillräcklig afsättning för att uppmuntra till afslutande, har jag nödgats inskränka mig till framställning af det, som syntes mig viktigast för upplysande af det hos växten såsom bestämningsskarakter mest framstående. Så har jag af *Carices* afbildat axet, fruktdelarne i flerfaldiga analyser, rotstockens,

stråets, bladkantens och skärbladens olikbeter, med ett ord, allt, som för hvarje art upptagits i dess diagnos. Ej ägande i ringaste grad den talang, som alstrar konststycken, har jag dock trött, att naturtrohet och tillräcklighet skulle vara nog, att åt de enkla figurerna förläna tillförlitlighet och användbarhet. Nybörjaren kan och bör ej ur planchverk lära sig växt-formerna; den utbildade vetenskapsmannen söker analysens visshet såsom afgörande i tvistefrågor; måtte jag ej hafva misstagit mig, då jag åt den förre velat lemna handledande åskådlighet af karakteren, och för de sednare framlägga hvarpå vår uppfattning af de nu kända arterna är grundad!

Genom denna plan, att af hvarje art lemna dylika analyser, har jag kunnat inrymma Skandinavians alla Cyperaceæ på 8 större octavplancher. Enligt den beräkning jag gjort af det följande, anser jag alla våra växtarter kunna inrymmas i 8—10 häften, och då det är mitt hopp att hvarje år sättas i tillfälle utgifva tvenne häften, förmodar jag att arbetet skall afslutas inom 4 à 5 års tid *).

Tydligt är att ett och annat af det framställda kan framdeles ur en annan synpunkt klarare och sannare uppfattas, samt att under och efter arbetets utgifvande nya upptäckter göras. Hvarje sådan förändring eller upptäckt har jag för afsigt i supplementer vid efterföljande häften meddela, hvarigenom större fullständighet må kunna beredas. Och efter den egentliga florans afslutande hoppas jag få särskildt i ett sammanhang framställa den Skandinaviska vegetationens historia och geographie, der jag således ernar på ett ställe sammanföra, hvad som mindre egentligt skulle äga sin plats vid hvarje särskild växt-grupp. — Att bred-

*) Någon systematisk ordning har jag ej ansett mig böra vid detta arbetets häftevisa utgifvande följa. Börjande med de familjer, hvilkas undersökning anses erfordra mesta underlättnad (såsom *Gramineæ*, *Salicineæ*, *Potamogetoneæ*, *Polygoneæ* &c.) och sedermera öfvergående till de bäst kända, har jag velat, att hvarje häfte, försedd med egen pagination, kunde anses såsom en afslutad monographie, och alla sedermera hopbindas i hvad systematisk ordning, man föredrager. Plancherna, hvars större format afser möjligheten att inrymma desto flera arter bredvid hvarandra, kunna sedermera bilda en enkom Atlas.

vid den latinska en svensk upplaga samtidigt utgifves, torde ej behöfva någon genomförd motivering.

Detta har jag i korthet ansett mig böra nämna såsom ratio operis. Företaget är börjadt med håg och kärlek; dess fortsättande och avslutande beror ej på mig ensamt. Af det gemensamma fosterlandets för naturen och dess kännedom lifvade vänner utbeder jag mig bistånd och hjälp så i råd som dåd. Meddelanden af upplysningar, växter eller local-floror äro oundgängliga vilkor för ett rätt framställande af det nu kända; och jag är viss att mitt vädjande till landsmäns biträde i en för fäderneslandet ej ovigtig angelägenhet ej skall vara förgäfvad.

A—n.

III. De Antheris Plantarum, Dissertatio, Auct. J. A. Schagerström. Upsaliæ 1848.

Det botaniska studiet i Sverige har i allmänhet tagit den temligen ensidiga riktning, att företrädesvis vända sig åt vetenskapens speciellare delar och detta hufvudsakligen åt den inhemska vegetationens skiljda former. Det är derföre lika ovanligt som glädjande att få anmäla ett inhemskt morphologiskt arbete, vittnande om, att den tid ej torde vara aflägsen, då physiologiska studier och rön äfven hos oss blifva föremål för de yngre forskarnes håg.

Ifrågavarande arbete, utgörande ett specimen till den botaniska adjunkten vid Upsala Akademi, har för afsigt att redogöra för förloppet vid ståndarknapparnes och det i dem inneslutna frömjölets uppkomst och utveckling. Vore de åsigt, som här uttalas, egendomliga eller den lära, som här framlägges, ny, skulle vi åt afhandlingen egna ett utförligare uppmärksammande. Nu synes deremot författaren blott hafva haft för afsigt, att redogöra för de upptäckter, som uti ifrågavarande ämne blifvit gjorda af nutidens första physiologer. Den af 30 sidor (inberäknadt 2:ne titelblad) bestående afhandlingen upptager derföre på de 20 första sidorna de åtgöranden, som härflutit från Bischoff, Martius, Mohl, Meyen, Schleiden, Purkinje, Brongniart, Mirbel och Nägeli, och är denna historiska öfversigt en mer eller

mindre ordagrann öfversättning dels af Dr K. Nägeli's redan 1842 utgifne »Zur Entwicklungsgeschichte des Pollens bei den Phanerogamen», dels af stycken ur de af Mohl och Schleiden bearbetade hufvudkällorna. Som nyss nämndes finna vi först på den 20 sidan: »postquam hoc modo summatim exponere conati sumus, quod viri illi illustres protulerunt, restat proponere id, quod de eadem re nos observare potuimus». Detta innehålles dock blott på en sida, ty sedan följa dylika verbala utdrag ur de citerade arbetena. Att vid en dylik redaktion åtskilliga smärre ofullständigheter eller fel insmugit sig (ss. då författ. p. 8 anför af Linné's *Philosophia botanica* en *andra* upplaga, hvilket troligen härflutit af misstag vid afskrifvandet af H. Mohls text), finna vi ganska ursäktligt.

Skulle man anse nödigt att utgifva sådane öfversigter af de mångfaldiga meningar, hvilka hos de talrika författarne gjort sig gällande öfver något visst ämne, så skulle vi önska, att man, med bibehållande af samma klarhet, som utmärker den ifrågavarande afhandlingen, ville begagna det svenska språket. De, hvilka man beräknar såsom läsare af dylika latinska uppsatser, äga oftast tillgång till sjelfva källorna. A—n.

IV. Die Entstehung des Embryo der Phanerogamen, v. W. Hofmeister. Leipz. 1849.

(Forts. fr. N:o 7—8.)

De iakttagelser, hvilka Förf. anställt i afseende på groddblåsans och endosperm-cellernas uppkomst och förgroddens och embryos cell-förökning, öfverensstämma sinsemellan och med förloppet vid bildningen af pollen och af de högre Cryptogamernas sporer, samt med cell-förökningen hos olikartade hårbildningar, hos spetsarna af Monocotyledonernas birötter, Orchideernas ägg o. a. derutinnan, att före en ny cells bildande dennas kärna (Cytoblast) uppstår. Kring denna cell-kärna hopar sig en del af modercellens innehåll, beklädes närmast af en, såsom det synes, af ägghvit-artade ämnen bestående, lätt sammanskrumpande och högst fin membran — Primor-

dialröret (Primordialschlauch) —, ur hvilken afsöndras den fasta, af cellämne (Cellulosa) bildade cellväggen, som energiskt motstår yttre inflytanden. Denna uppfattning af fenomenerna passar fullkomligt in med de 4 hos Phanerogamer och högre Cryptogamer hittills iakttagne former för cellbildningen, neml. 1) uppkomsten af flera, i modercellernas ganska rymliga flytande innehåll fritt simmande klotrunda celler (med bestämdhet hittills iakttaget blott i Phanerogamernas embryosäck; kanbända förekommer här och der något dylikt i de slemartade cellerna hos de lager, hvilka bekläda inre väggen af phanerogamerernas — i inskr. mening — stånd-knapps-rum); — 2) bildandet af någon enda dottercell (Tochterzelle) kring samma kärna, hvilken vid modercellens uppkomst befann sig i bildnings-ämnets medelpunkt (dottercellen fyller modercellen ant. helt och hållet, eller den ligger fri i dess fluidum, ss. hos de unga endosperm-cellerna hos *Ornithogalum sulphureum*); — 3) bildandet af någon enda dottercell i yttersta ändan af en långsträckt modercell, kring en derstädes nybildad kärna (en afsnörning af den del af modercellens primordialrör, som omgifver denna; bildningen af förgroddens andra cell hos *Bartonia*, *Monotropa*, *Martynia*, *Fritillaria*, *Gagea*, *Linum*); — 4) slutligen, det allra vanligaste fallet och som uteslutande tillkommer det så kallande vegetativa växandet: bildandet af två dotter-celler, hvilka straxt vid sin uppkomst helt och hållet fylla modercellen, kring tvenne, efter resorption af modercellens primära kärna, uppkomne dotter-kärnor.

Denna sista form är den enda, som förf. kunde iakttaga i förgrödden och unga embryoner. Schleiden's derifrån afvikande teckningar, eller snarare dennes förklaringar af dessa teckningar, synas honom hufvudsakligen deri hafva sin grund, att Schleiden då ännu ej kände den af Nägeli såsom allmän lag uttalade kärnans cell-natur (hvilken han ännu fortfarande drager i tvifvelsmål); till följd deraf höll han ofta fria cell-kärnor, — d. ä. alla de cell-kärnor, hvars gränser han öfversåg — för unga celler.

Kännedomen af förloppet vid cell-kärnans uppkomst, såsom det organ, som först bildas i cellen, är säkerligen af synnerlig vikt. Författarens iakttagelser äro i många otvifvelaktiga fall stridande mot de af Schleiden och

Nägeli gifna framställningar härutinnan. Så är förhållandet vid bildandet af de tvenne dotter-cellerna af 2:dra gråden i pollens moder-celler hos *Tradescantia* och *Abietinea*; vid uppkomsten af groddblåsans cell-kärna hos *Iris*, *Funkia*, *Orchis*, *Fritillaria*, *Monotropa*, *Godetia* o. a.; vid uppkomsten af den cell-kärna i embryosäcken hos *Iris*, *Funkia*, *Daphne* o. fl. a., som är bestämd till endospermcellernas bildning; vid bildningen af två dotter-kärnor i de delbara änd-cellerna hos kronblad-håren på *Hibiscus Triornium*, samt hos ståndarsträngarnes hår på *Tradescantia*. Alla dessa och talrika andra fall, hvilka med lätthet kunna iakttagas vid Cryptogamernas (i synnerhet *Equiseti*) sporer, öfverensstämma utan undantag derutinnan, att vid en cell-kärnas bildande en sphærisk droppe af slemaktigt fluidum utantill omklädes med en späd membran och på så sätt individualiseras, utan att närvaron af någon kropp af tätare substans, (en kärn-kropp: Nucleolus) midt i det flytande slemmets sphæriska massa, härtill vore erforderlig och väsendtlig.

Så vidt Författarens undersökningar till utrönande af det sätt, hvarpå cellförökningen hos de högre växternas organer försiggår, äro upplysande, bidraga de att gifva allmängiltighet åt den af Nägeli uppställda satsen, att det företrädesvis är änd-cellens fortfarande delning medelst sneda skiljeväggar, som åstadkommer cellförökningen i organets längdriktning. I det unga embryo hos *Orchis*, *Fritillaria*, *Gagea*, i de första (inom fröet utvecklade) embryo-bladen hos *Zea*, i förgrodden hos *Canna*, *Funkia*, *Hyacinthus*, *Fritillaria*, *Gagea*, *Erodium*, *Zea*, *Sutherlandia* — hos alla dessa förökas cellerna i längdaxelns riktning genom änd-cellens delning enligt följande formel:

$$I' = I^2 + III.$$

Från detta slags cell-förökning synas föröfrigt fortplantnings-organerna, ståndarknapparne, växtäggen och sporfukterna göra ett afvikande undantag; hos alla dessa förekomma, såvidt Förf. har sig bekant, den intercalara cellförökningen i Griesebachs mening.

För att med beqvämlighet åskådliggöra de enskilda cellernas skapnad och läge och derigenom deras totalform hos någon viss växtedel, föreslår Förf. slutligen bruket af bestämda tecken för dessas stereometriska gestalter.

Vi nödgas hänvisa hvar och en, som intresserar sig för denna nyhet, till sjelfva arbetet, som utan tvifvel är i hög grad egnadt att föra frågan om växtäggets utveckling till en snarare lösning. A—n.

V. Synopsis Hepaticarum. Coniunctis studiis scripserunt et edi curaverunt **C. M. Gottsche, J. B. G. Lindenbergh** et **C. G. Nees ab Esenbeck.** Fasc. 4—5. Hamburg. Meissner, 1846—47. Pag. 465—834. XV—XXVI. 8:o.

Med det sista af närvarande häften är detta arbete slutadt, hvars förtjenst ingen, som något sett sig före bland dessa Floras täcka alster, kan frångå.

Fjerde häftet innehåller slutet af *Frullania*, hvarefter kommer 2:dra Hemicyclen af Tribus I *Jungermanniaceæ*, nemligen: *Frondosæ*, hvars 1:sta subtribus, *Codoniceæ*, upptager 4 släkten, neml. *Fossombronia* med 6 arter, hvaraf 2 Europeiska och en Svensk, *Androcryphia* och *Petalophyllum*, hvardera med 2:ne extra-europeiska arter, samt *Zoopsis* med en art från södra hemisfären; derefter komma *Diplomitricæ* med blott ett slägte: *Blyttia*, hvilket namn i supplementet förbytes till *Steetzia* Lehman med 10 arter, hvaraf 2:ne äro europeiska och blott *Steetzia Mörkii* (*Blytti*) skandinavisk; 3:dje subtribus, *Haplolanææ*, med följande släkten: *Symphyogyna* med 19 arter, hvaribland 3:ne osäkra till slägte, såsom icke funna med fructification; *Pellia* med 4 arter, deraf 2:ne osäkra af nyssnämnde orsak, hvaribland 3:ne europeiska och blott *Pellia epiphylla* skandinavisk; *Blasia* med en art, gemensam för Europa och Norra Amerika; 4:de subtribus, *Aneureæ*, med ett slägte: *Aneura* med 12 arter, 3:ne osäkra, hvaribland *A. pinguis*, *multifida* och i (Supplementet) *A. palmata* upptagas såsom äfven tillhörande Norden; 5:te subtribus, *Metzgericæ*, med ett slägte *Metzgeria* med 2:ne arter, tillhörande nästan hela Europa, och 5 arter från tropikerna och södra hemisfären.

Tribus II. *Monocleæ* med 2 släkten *Calobryum* och *Monoclea* och en art i hvardera, tillhörande Ostindiska och Australiska öarne.

Trib. III. *Marchantiæ*, hvarunder följande subtribus och släkten: Subtribus I. *Lunariæ*: *Lunularia* med en art, tillhörande södra Europa och Canariska öarna; *Plagiochasma* med 13 arter, hvaraf blott en finnes i Europa (på Corcyra); Subtribus II. *Jecorariæ*: *Marchantia* med 27 säkra och 3 osäkra arter, hvaraf *M. polymorpha* är kosmopolit och 2:e andra europeiska, den ena *M. Syckoræ* tillhörande Böhmen, den andra *M. paleacea* Italien; *Preissia* med 1 säker art, och 2:ne osäkra, deribland *Pr. commutata* är utspridd öfver hela Europa och norra delen af Amerika och *Pr. quadrata* i södra Tyskland; *Sauteria* med 2:ne arter, hvaraf den ena är gemensam för norra Skandinavien och Tysklands fjelltrakter, den andra tillhör Chili; *Dumortiera* med 6 arter, hvaribland en tillhör Irland, den andra, som med ovisshet föres till detta slägte, tillhör Corcyra; *Fegatella* med en för Europa och N. Amerika gemensam art; *Reboulia* med 3 arter af hvilka 2:ne tillhöra Norden; *Grimaldia*, af hvars 5 arter ingen tillhör Norden, 3 dock det sydliga Europa; *Duvalia* med 3 arter, bland hvilka en finnes i medlersta Europa; *Fimbriaria*, bland hvars 22 arter blott *F. pilosa* finnes i Norden, 6 dessutom i sydligare Europa; *Rhacotheca* med en art, tillhörande Azoriska öarne; Subtribus III. *Targionieæ*: *Targionia* med 5 arter, deribland en europeisk; *Cyathodium* med en art från Cuba; Tribus IV. *Anthoceroteæ*: *Dendroceros*, hvars 8 arter äro extra-europeiska; *Blandowia* med en art från Peru; *Anthoceros* med 20 (4 mindre säkra) arter, hvaraf 4 finnas i Europa, *Carpolipum*, hvaraf en art beskrifves från N. Amerika, i supplementet tilläggas 2:ne andra och slägtnamnet ändras till *Notothylas* Sulliv.; Tribus V. *Ricciæ*: *Duriæa* med 2:ne arter, hvaraf en från Sardinien; *Sphaerocarpus*, hvars ena art tillhör Chili, den andra Europa och Amerika tillika; *Corsinia* med en art, tillhörande södra Europa och Madeira; *Oxymitra* med en södra Europa tillhörande art; *Riccia* med 36 arter (dessutom några dubiösa), hvaraf Europa har 21.

Med pag. 613 börjas Supplementerne, hvari icke allenast synonymier och lokaliteter tilläggas, utan äfven en stor mängd nya arter beskrifvas; men som dessa tillhöra dels Mexico och Antarktiska öarne, dels andra extra-europeiska länder, torde någon närmare redogörelse icke

anses behöflig. Femte häftet upptager slutet af supplementerne och ett fullständigt register öfver de i boken och supplementerna beskrifna arter jemte synonymer. Detta häfte åtföljes dessutom af en Epilogus af N. Esenbeck och en Conspectus generum. Å—m.

VI. a) Ueber die Hybridität der Weiden; b) Ueber einige wichtigen biologischen und morphologischen Verhältnisse der Weiden; c) Verzeichniss der in Schlesien wildwachsenden Weiden, nebst einigen Anhängen über Synonymie u. A. Vom Direktor **Wimmer** in Breslau.

Såsom bekant har Prof. Wimmer under loppet af flera år med outtröttlig ihärdighet egnat sin uppmärksamhet företrädesvis åt de inom Schlesien förekommande pilarter, och under dessa sina grundliga och sjelfständiga forskningar dels upptäckt flera nya arter, dels trott sig komma på spåren en ny förklaringsgrund till den oändliga mångfald, hvarunder dessa växter i alla sina delar uppträda. Då detta slägte, jemte Starrarternas, hörer till vår Nords egendomligaste växtalster, och då det bör vara för oss af högt intresse att taga fasta på hvarje bidrag till detsammas närmare kännedom, torde det ej anses olämpligt, att referera de åsigter, hvartill Prof. Wimmer kommit, och, med ledning af den herrliga originalsamling af europeiska pilarter, dem ref. från den utmärkte forskaren fått emottaga, lämpa dessa åsigter på vårt land och de former, det af pilslägtet framalstrar.

Läran om hybriditeters förekommande i naturen är å ena sidan obestridd, å den andra hittills med varsamhet begagnad. Att vissa slägten i detta hänseende blifvit föremål för hortikulturens multiplierings- och förskönings-sinne har man länge haft sig bekant; den utsträckning och användning Prof. Wimmer gifvit denna lära, med hänsyn till pilslägtets mångformighet, är deremot för honom till det mesta egendomlig. Då nemligen forskarne öfver detta slägte antingen föredragit, att såsom arter beteckna de hufvudformer, hvilka kunna anses likasom centralpunkter, kring hvilka hela varietetscykler, sinsemellan analogt, gruppera sig, eller ock (såsom Host, Schlei-

cher o. a.) till oändlig grad öka art-antalet, genom att med eget namn beteckna hvarje i något hänseende afvikande form, söker Prof. Wimmer att, så vidt möjligt är, med fasthållande af bestämda och sjelfständiga arter, i medelformer eller afvikelser uppspara hybriditets grund. De tecken på bastardnatur, som han anser i de flesta fall tillräcklige, äro fyra, neml.:

1) *Enstaka förekomst* Pilarne äro, såsom bekant, sällskapliga arter, i massor uppträdande bredvid hvarandra kring bäckstränder, fjelldalar, fuktiga skogsmarker. Deremot finner man hybriditeterna alltid mera enstaka, såsom vore denna deras förekomst en följd af tillfälliga orsaker. Detta är i Schlesien förhållandet t. ex. med *S. lanceolata*, *S. Doniana Sm.*, *S. mollissima Sm.*, *S. Pontederana Koch* och *S. ambigua Ehrh.*

2) *Att de äga det yttre utseendet af 2:ne bekanta och bestämda arter*, och härvid är att iakttaga, att ju mindre med hvarandra beslägtade de begge stamarterna äro, desto tydligare utpräglas hybriditeten, då deremot en bastard af 2:ne närstående arter är ganska svår att igenkänna. Så tagas t. ex. enl. Wimmer, verkliga bastarder af *S. cinerea* och *S. aurita* (de mest beslägtade arter) oftast för former af endera; deremot bilda *S. incana* och *S. purpurea* (vidt åtskiljde species) en bastard, som visar sig så egendomlig, att den synes vara en egen art. Dessa former tillkännagifva dock sin medelnatur ej allenast i den yttre habitus, utan i alla delar, äfven de fructificativa.

3) *Att de synas sammansatta af tvenne andra*, ehuru mera af den ena än den andra. Hybriditeten kan nemligen framalstras genom befruktning af den masc. A med den feminina B, eller af den masculina B med den feminina A, och dessa båda, på detta sätt uppkomne hybriditeter sinsemellan ej obetydligt afvika. Detta fall är naturligtvis det svåraste att iakttaga och med bestämdhet afgöra, och stort längre än till sannolikheter lærer man härvid knappast kunna komma. Så t. ex. anser Prof. Wimmer *S. rubra* Huds. och *S. Forbyana* Smith vara dylika dubbel-hybriditeter af *S. purpurea* och *S. viminalis*. — Men äfven på ett annat sätt kan detta svankande mellan tvenne arter visa sig, nemligen så, att vid en hybriditets frambringande den ena arten synes hafva varit öf-

vervägande, eller till och med så, att man tror sig se en hel series af former, som bilda öfvergången från den ena af stamföräldrarne till den andra. Detta är dock något helt annat än varieteter; ty de förete aldrig någon märkelig rubbning i det för arten typiska.

4) *Bastardformernas förekomst mellan de arter, hvaraf de uppkommit.* Enligt Wimmers egen försäkran träffar detta criterium in på alla af honom iakttagne hybriditeter. Men såsom något alldeles oundvikligt villkor kan detta ej absolut uppställas; en af stamarterna kan hafva på det stället gått ut; pilbuskarne fortplantas lättare än några andra växter af qvistar; ja insekter kunna från temligen långt håll till en art hafva öfverfört en annans pollen, och dymedelst alstrat en hybriditet. — Vanligen finner man bastarder hafva uppkommit af sådane arter, som hafva samma blomningstid; men då det är bekant, huru lokala och klimat-förhållanden kunna under olika omständigheter olika inverka på åtskiljda arter, ja former, så lider denna sats många undantag.

Slutligen erinrar Prof. Wimmer, att då han förut betecknat dessa hybrida former såsom *individer*, han velat hafva det så fattadt, som måtte man anse dem för *undantagsbildningar*, beroende af tillfällighetens nödvändighet. »Bastard-individerna hänföra sig ej till någon art, och om de sins emellan hafva formlikheter, så äga de dem endast derföre, emedan hvarje organisk kraft måste hafva en bestämd form till resultat. Också synes följa deraf, att de ej kunna frambringa några nya individer af sitt slag, utan att de måste vara sterila.»

I den andra afhandlingen, hvilken likasom den, hvaraf vi nu lemnat en öfversigt, innefattas i *Uebersicht der Arbeiten und Veränderungen der Schlesischen Gesellschaft für vaterländische Kultur im Jahre 1847* (Breslau 1848) talar författaren endast om pilslägtets alla delar, mönstrar dessas lämplighet vid artbestämningen och underkastar deras förändringar en noggrann analys. Detta innefattar således summan af den totalkännedom om pilarne, hvartill förf:s ihärdiga forskningar fört honom, och förtjenade, såvidt utrymmet det tilläte, att fullständigt här meddelas.

I *Flora* (Regensb. bot. Zeit.) för innevarande år, N:o 3—4, lemnade Prof. Wimmer en uppräknings a) af de

i Schlesien inhemske pil-arter, b) Schlesiens hybrida pilar, c) pilarter, som ej finnas i Schlesien och d) hybrida pilformer, funna utom Schlesien eller odlade i trädgårdar, samt e) zur Berichtigung der Synonymie.

Vi förbigå första afdelningen. De deri framställda arter återfinnas alla i förf:s *Flora von Schlesien* (Breslau 1844), med undantag af *S. dasyclados* »Juli sessiles, oblongi, crassi, spissi; squamæ antice rotundatæ nigricantes villosobarbatæ; nectarium oblongum; ovaria conica lanato-tomentosa, stylo longo, stigmatibus longis extrorsum arcuatis; folia lanceolata longe acuminata, subtus glauca puberula, supera subtomentosa; ramuli annotini velutino-tomentosi.» — Den i trädgårdar såsom *S. holosericea* Willd. odlade art är lik denna. — De såsom hybriditeter upptagne arter äro följande:

1 <i>S. pentandra-fragilis</i> (<i>S. cuspidata</i> Schultz!)	<i>S. lanceolata</i> Fr.
	<i>S. stipularis</i> Koch.)
2 — <i>triandra-viminalis</i> (<i>S. hippoëfolia</i> Thuill.	12 — <i>viminalis-cinerea</i> .
<i>S. undulata</i> Ehrh.	13 — <i>viminalis-aurita</i> .
<i>S. mollissima</i> Ehrh.)	14 — <i>incana-aurita</i> (<i>S. salviæ-folia</i> Koch.)
3 — <i>triandra-cinerea</i> .	15 — <i>Caprea-silesiaca</i>
4 — <i>purpurea-incana</i> .	16 — <i>Caprea-cinerea?</i>
5 — <i>purpurea-viminalis</i> (<i>S. rubra</i> Huds.	17 — <i>Caprea-aurita?</i>
b. <i>Forbyana</i>	18 — <i>cinerea-aurita</i> .
c. <i>sericea</i>)	19 — <i>aurita-silesiaca</i> .
6 — <i>purpurea-cinerea</i> (c = <i>S. Pontederana</i> L.)	20 — <i>aurita-myrtilloides</i> (<i>S. finmarkica</i> Fr.)
7 — <i>purpurea-aurita</i> .	21 — <i>silesiaca-hastata</i>
8 — <i>purpurea-Caprea</i> .	22 — <i>silesiaca-Lapponum</i>
9 — <i>purpurea-silesiaca</i> .	23 — <i>aurita repens</i> (<i>S. ambigua</i> Ehrh.)
10 — <i>purpurea-repens</i> (<i>S. Doniana</i> Koch.)	24 — <i>cinerea-repens</i> .
11 — <i>viminalis-Caprea</i> (<i>S. acuminata</i> Koch.)	

Dessa hybrider och deras ofta talrika former har Prof. Wimmer uppräknat i nummerföljd med de verkliga arterna, så att Schlesien enligt detta skulle ega 68 pilarter! Hvad förf. förut anfört angående dessa bastarders natur lemna dock inga anledningar till att på numrorna fästa ett dylikt afseende. Af dessa 24 hybrida växter har förf. af N:o 3, 4, 8, 12, 13, 14, 18, 19, 21, 22 och 24

blott sett honstånd, samt af N:o 16 och 17 endast bladskott. — De hybriditeter, hvilka förf. känner från andra ställen, äro:

S. herbacea-hastata (Lpld)	S. repens-viminalis (S. <i>angustifolia</i> Wulf.)
— myrsinites-glauca (d:o)	— hastata-lanata (Lpld)
— glauca-nigricans (d:o)	— livida-aurita (Königsberg)
— glauca-phylicifolia (d:o)	— incana-Caprea (S. <i>Seringeana</i> Gaud.)
— Lapponum-myrtilloides (S. <i>versifolia</i> Wbg) (d:o)	— incana-cinerea (S. <i>intermedia</i> Host.)
— Lapponum-cinerea } (S. <i>cane-</i>	— triandra-hastata (Lpld.)
— Lapponum-aurita } <i>scens</i> Fr.)	— Lapponum-phylicifolia. (Breslau.)
— Lapponum-Caprea } (Lpld)	
— myrtilloides-repens (S. <i>finmarkica</i> hort. berol.)	

Vi skola i nästa nummer öfvergå till en närmare granskning af dessa åsigter, enligt de förhållanden vi hos de i våra trakter inhemska pilarter trott oss hafva funnit.

A—n.

VII. Flora von Halle mit näherer Berücksichtigung der Umgegend von Weissenfels und Delitsch, von Dr. **August Garcke**. 1:er Th. Phanerogamen. Halle 1848. p. XX. 128. 596. 12:o.

Att helt och hållet fullständigt referera alla de många nu utkommande botaniska arbeten, skulle tvisvelsutän befinnas lika onödigt som besvärligt. Flera af dem äro knappast värda så mycken uppmärksamhet; compilationer och penningspeculationer, motverka de vetenskapens mål och aktning, samt hålla icke heller stånd inför den samvetsgranna kritiken. Många deremot äro af en annan art; till omfång och vikt större eller mindre, bära de dock med sig det värde, som noggrannhet och egendomlighet alltid förläna ett arbete.

Af sådan art är Dr Garckes Flora von Halle. Framställande vegetationen i en trakt, hvilken, genom sitt läge nära nog i midten af Tyskland, utgör en ytterst vigtig punkt för växtgeographiska bestämningar, och sedan länge, genom C. Sprengels forskning, ägande ett historiskt intresse, är dess innehåll tydligen stödt på egna undersökningar, och om äfven mycket nytt i phytographiskt hänseende derstädes ej återstod att skörda, var dock ej obetydligt sedan den gamla tiden att rätta och förändra.

Förf. beskriver här 1,541 växtarter, hvaraf 134 höra till kultur- eller prydnadsväxter och 1,207 äro verkeli-gen inhemska på en trakt af 6 tyska mils bredd. Af dessa spontana växtalster äro 724 perenna, 276 annuella, 103 bienna, 95 busk- och trädartade; 910 arter till-höra Dicotyledonerna, 297 Monocotyledonerna, alla sam-manfattade under 110 Familjer, hvaraf bland Dicotyled. *Compositæ* äro de talrikaste, med 151 arter; och bland Monocot. *Gramineæ*, ägande 97 arter.

Floran börjar med *Clavis generum* Linnæanus; derpå följer en Öfersigt af Nat. familjerne, enl. De Candolles system, och sist sjelfva floran, ordnad i enlighet med Kochs Synopsis. Hvad man af sjelfva innehållet före-trädesvis anmärker, är följande: *Thalictrum minus* Sprengel, Rehb. saxon., är *Th. flexuosum* Bernh., den rätta *Th. minus* L. synes ej finnas der i trakten. Under *Ranunculus aquatilis* sammanfattar G. *R. peltatus* DC., *truncatus* Koch, *quinquelobus* Koch, *capillaceus* Thuill. o. *succulentus* Koch, samt skiljer *R. paucistamineus* för dess alltid nedsänkta blad och 8—10 ståndare. *Helianthemum oelandicum* finnes flerstädes; under benämningen *Viola recta* Gecke innefat-tas *V. percisifolia* Schk. (= *V. elatior* Fr.), *V. lactea* Sm. och *V. stricta* Hornem. (*V. Ruppü* All., *V. nemoralis* Kütz.) »De bland buskar och vid deras kanter växande äro vida större och håriga, samt bilda *V. percisifolia* Schk.; ju längre från buskarne, desto mera aftaga de i storlek och hårlighet, blifva slutligen helt glatta och se ut som *V. lactea* Sm. Specifisk skillnad förmår förf. ej heller angifva för *V. stricta*.» Till sådana slutledningar kommer man lätt, då man tilltror sig inom några mils rymd kunna uppfatta, hvad som endast blir klart genom aktgifvande på de olika förhållan-derna under en vidsträckt geographisk utbredning, såsom t. ex. hos oss, der ett sådant misskännande af Violernas art-beskaffenhet väl ej lærer kunna komma i fråga. »En-ligt Benekens noggranna iakttagelser är *Sagina ciliata* Fr. ej specifikt skiljd från *S. apetala* L.»! *S. glauca* With. upp-ställes såsom från *S. graminea* L. skiljd art*). Säsom

*) Med anledning häraf torde det förtjena på flere ställen hos oss undersökas, huruvida ej *S. glauca* kan vara rent dioecist, om ej den blott honbärande växten är den, som utmärkes af sin rent gräsgröna färg och smärre blommor (= *St. Dilleniana* Mönch?), eller om i detta förhållande kan gifvas några förändringar?

det constantaste skiljemärke mellan *Geranium pratense* L. och *G. sylvaticum* L. uppgifves, att den förres ståndare vid basen äro cirkelrundt-vidgade, den sednares lancettlika. Förf. antager Petermanns bestämning af sl. *Ervum*, så att det äfven innefattar *V. pisiformis*, *silvatica* och *casubica* (dess märke är neml. blott på öfre (inre) sidan hårrigt, men hos *Vicia* på alla sidor; artificiell karakter i den naturligaste familj!); deremot är *Ervum Lens* förd till *Lathyrus*, dit ock alla våra *Orobi* fått flytta! *Agrimonia odorata* Ait. anses såsom god art: *Rosa canina* har blifvit behandlad synnerligen collectiv, såsom innefattande äfven *R. dumetorum* och *collina*. *Circæa intermedia* anses som varietet af *C. alpina*. Vid de båda närstående arterna *Valeriana officinalis* o. *V. sambucifolia* anmärker Förf. att hos unga exemplar af den förstnämnde finnas under bladen blott några få temligen tjocka rottrådar, mellan hvilkas midt ett ännu tjockare skott nedskjuter ungef. 1½—2 tum, sväller något upp i spetsen och får der, likasom vid öfre ändan, några rotskott; detta förekommer ej hos *V. sambucifolia*. Äfven frukten skall lemna skiljemärken; så är den hos *V. sambucifolia* uppåt smalare, kalkkantens trattformiga del dubbel så stor och utbredd, med öfre mynningen bredare än fruktens största diameter, samt frökronan längre och långhårigare. Sl. *Mentha* har förf. nog sammandragit, neml. *M. viridis* med *M. silvestris*, *M. sativa* med *M. aquatica*, *M. gentilis* L. (= *M. pratensis* Sole och *M. rubra* L. enl. Förf.!) med *M. arvensis*. *M. nepetoides* förer G. till afdelningen *spicatae*! *Thymus Serpyllum* L. skall ock innefatta *Th. Chamædrys* Fr.; likaledes *Ballota nigra* vara sammansatt af *B. ruderalis* och *foetida*, medan *Galeopsis bifida* anses mycket distinct. — På detta sätt finner man de öfriga familjerna äfven behandlade, med kritik i åtskilligt, i det mesta afskrifvet efter Koch. I synnerhet gifver sig bland de lägre växternas behandling mycken inconsequens tillkänna, så att författaren i ett slägte skiljer så mycket som möjligt, i ett annat deremot är synnerligen fallen för collectiva bestämningar.

Det yttre är vackert, och uppställningen mycket redig.

A—n.